

GAVANALİZ 2024

2024/1

VATANDAŞLIK YASASININ MODERNİZASYONU VE ALMANYA'DAKİ TÜRK DİASPORASI

M. Derya CANPOLAT

Türk Diasporası Araştırmaları Merkezi (TÜDAM)

M. Derya CANPOLAT

Lisans derecesini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden 2014 yılında almıştır. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler tezli yüksek lisans programından 2020 yılında mezun olmuştur ve aynı üniversitede aynı alanda doktora çalışmasına devam etmektedir. Türk diasporası üzerine araştırmalar yapmaktadır.

M. Derya CANPOLAT derya.canpolat@gocvakfi.org

VATANDAŞLIK YASASININ MODERNİZASYONU VE ALMANYA'DAKİ TÜRK DİASPORASI

M. Derya CANPOLAT

26 Eylül 2021 Federal Almanya Seçimleri'nden sonra Sosyal Demokrat Parti (Sozialdemokratische Partei Deutschlands -SPD), Yeşiller Partisi (Bündnis 90/Die Grünen) ve Hür Demokrat Parti'nin (Freie Demokratische Partei) oluşturduğu koalisyon hükümetince hazırlanan Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu başlıklı yasa tasarısı 382 Milletvekilinin “evet” oyu ile 19 Ocak 2024 tarihinde Federal Meclis'te (Bundestag) onaylanmıştır. 234 Milletvekilinin “hayır” oyu verdiği çifte ve çoklu vatandaşlığı mümkün kılan bu yasa tasarısına 23 Milletvekili çekimser kalmıştır. Yasa 2 Şubat'ta Eyaletler Meclisi (Bundesrat) gündemine alınmış ve burada da kabul edilmiştir. Yasanın Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier'in onayının ardından resmî gazetede yayımlandıktan üç ay sonra yürürlüğe girmesi planlanmaktadır.

Türk diasporasının önemli bir bölümünü oluşturan yurt dışında yerleşik Türk vatandaşları, uzun yıllardır Almanya'da çifte ve çoklu vatandaşlık hakkı elde etmeyi beklemekteydi. Bundan dolayı mevcut analizde, Almanya Federal Meclisince onaylanan ve kamuoyunda çifte vatandaşlık yasası olarak bilinen Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu'nu Türk diasporası özelinde ele almak amaçlanmıştır.

ALMANYA'DA VATANDAŞLIK

2000 yılına kadar Almanya Vatandaşlık Hukuku'nda 22 Temmuz 1913 tarihli İmparatorluk ve Devlet Tabiiyeti Yasası (Reichs-und Staatsangehörigkeitsgesetz- RuStAG) temel alınıyordu. Bu çerçevede, Alman vatandaşı olmak soy bağı/nesep ilkesine (jure sanguinis) dayanmakta ve Almanya içinde ya da dışında Alman bir anne veya babadan dünyaya gelen çocuklar doğumla vatandaşlık hakkı kazanarak Alman vatandaşı olmaktadır. Bununla birlikte, bu yasa Alman vatandaşlığını sonradan kazanmış olan yabancıların çifte vatandaşlık hakkına sahip olmalarına da imkân tanıyordu (RuStAG, 1913).

1 Ocak 2000 tarihinde vatandaşlık hukukunda reforma gidilmiş ve yeni Almanya Vatandaşlık Yasası (Staatsangehörigkeitsgesetz- StAG) yürürlüğe girmiştir. 2005 tarihinde Göç Kanunu (Zuwanderungsgesetz-ZuwandG) yürürlüğe girmiş; yürürlükteki İkamet Kanunu (Aufenthaltsgesetz) Göç Kanunu ile bütünleştirilmiş ve Yabancılar Kanunu (Ausländergesetz) yürürlükten kaldırılmıştır. Yabancı statüsündeki kişilerin vatandaşlığa alınma şartları da Vatandaşlık Kanunu'na aktarılmıştır (Bezci vd., 2015, s. 35).

Almanya Vatandaşlık Yasası- StAG, vatandaşlığı genel olarak bir kişinin tüm hak ve yükümlülüklerle birlikte Almanya Federal Cumhuriyeti'ne bağlı olması şeklinde ifade etmektedir. Tüm Alman vatandaşları aynı zamanda Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Anlaşma çerçevesinde Avrupa Birliği (AB) vatandaşıdır. Bununla beraber, AB üye ülkeleri ve İsviçre vatandaşları istisna olmak üzere Almanya'da çifte ve çoklu vatandaşlıktan kaçınma ilkesi geçerlidir. Alman vatandaşlığı kan bağı ve doğumla, açıklamayla, evlatlık edinme yoluyla, federal sürgün yasası kapsamında ve başvuru yoluyla kazanılmaktadır (StAG, 2024). Yabancı bir anne veya babadan dünyaya gelen çocukların vatandaş olmalarına yönelik ise birçok mevzuat değişikliği ile vatandaşlık kanunu reforme edilmiştir. Örneğin 2000 yılına kadar vatandaşlığın kazanılmasında kabul gören soy bağı ilkesine bu tarihten itibaren toprağa dayalı doğum ilkesi (jus soli) eklenmiş ve Almanya'da yabancı ebeveynlerden doğan çocuklar için doğum yeri ilkesi uygulanmaya başlanmıştır (Bundesgesetzblatt, 1999). Böylece, 1990 yılından sonra Almanya'da doğan çocukların Almancayı yeterli düzeyde bilmesi ve anne veya babasından birinin sekiz yıldır Almanya'da ikamet ediyor olması (önceki uygulamada bu süre 15 yıldır) gibi belirli koşullar altında Alman vatandaşlığı kazanabilmelerine imkân tanınmıştır. Ancak bu uygulama, doğum yoluyla Alman vatandaşlığını kazanan çocukları reşit olduklarında Alman vatandaşlığı veya yabancı vatandaşlığı arasında bir seçim yapmak zorunda (opsiyon yükümlülüğü) bırakmıştır (BMI, 2024). Başka bir deyişle, bu düzenleme ile Almanya'da yabancı ebeveynlerden dünyaya gelen çocukların çifte vatandaş olmaları oldukça zorlaştırılmıştır.

Çifte vatandaşlık hakkının reşit olduktan sonra gençlerin ellerinden alınması, ülkede sadece Almanya'da yabancı statüsünde yaşayanlar arasında değil aynı zamanda siyasi partiler arasında da tartışmalara yol açmış; 2013 yılında yapılan seçimlerin gündemine oturmuştur. SPD, bu dönemki seçim kampanyasında o dönemin Şansölyesi Angela Merkel'in vatandaşlık politikasını eleştirerek seçimi kazanmaları halinde çifte vatandaşlık hakkı getireceklerini açıklamıştır (Merkur.de, 2014). Seçim sonucunda SPD, Almanya Hristiyan Demokrat Birliği (Christlich Demokratische Union Deutschlands - CDU) koalisyon hükümeti kurulmuş ve vatandaşlık hukukunda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Her ne kadar çifte vatandaşlık vaadi yerine getirilmese de 20 Aralık 2014'te yapılan yeni bir düzenlemeyle kanunda yer alan opsiyon yükümlülüğü Almanya'da doğmuş çocuklar için kaldırılmıştır. Ancak, bu tarih itibarıyla 21 yaşını dolduranlar yasa kapsamının dışında bırakılarak bu kişiler için opsiyon yükümlülüğü devam ettirilmiştir. Opsiyon yükümlülüğünün kaldırılmış olması, doğumla Alman vatandaşı olan çocukların belirli şartları taşımaları halinde ebeveynlerinin vatandaşlığını da alabilme, yani çifte vatandaş olabilme imkânı sağlamıştır. Buna göre; anne ya da babadan biri Alman vatandaşlığına, AB ülkelerinden birinin vatandaşlığına ya da İsviçre'nin vatandaşlığına sahip ise çifte vatandaş olabilmıştır. Eğer anne ya da baba bu üç vatandaşlıktan üçüne de sahip değilse, Almanya'da dünyaya gelmiş çocukların çifte vatandaş olabilmesi için bazı şartları taşıması gerekmiştir. Bunlar; 21. yaşını doldurduğu tarihe kadar sekiz yıl düzenli olarak Almanya'da yaşamış olması, altı yıl okula gitmiş olması, bir okul diploması almış olması ya da meslek eğitimi tamamlamış olması şartlarıdır. Başka bir deyişle, doğum yeri ilkesi çerçevesinde, Almanya'da yabancı ebeveynlerden doğan çocuklara ebeveynlerinin vatandaşlığının yanı sıra Alman vatandaşlığını da kazanma hakkı tanınmıştır. Ancak yabancı ebeveynlerden dünyaya gelen ve Almanya'da büyümemiş çocuklar için opsiyon yükümlülüğü korunmuş; bu kişiler 23 yaşına geldiklerinde uyrukları ile ilgili bir seçim yapmak durumunda bırakılmıştır (Bundesgesetzblatt, 2014). Fakat bahse konu şartları taşımayanlar ve Almanya'da doğmamış olanlar için çifte vatandaşlık hakkı mümkün kılınmamıştır. Ayrıca AB üyesi ülkeleri veya İsviçre vatandaşlarına bu opsiyon yükümlülüğü getirilmemesi, yıllarca Almanya'da yaşayan ve ülkeye ekonomik katkıda bulunan Türkler için bir ayrımcılık ve hak kaybı çerçevesinde tartışılmıştır. Vatandaşlık hukukunda 2019 ve 2021 yıllarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. 9 Ağustos 2019 tarihinde vatandaşlık başvuru sahibinin çok eşli olmaması ve Alman sosyal hayatına entegre olmayı garanti etmesi gibi şartlar getirilmiştir. 20 Ağustos 2021'de de siyasi, ırksal veya dini nedenlerle Nasyonal Sosyalist zulüm tedbirleriyle bağlantılı olarak Alman vatandaşlığını kaybeden kimselere yönelik düzenlemeler yapılmıştır (BMI, 2021). Vatandaşlık Kanunu'na yeni bir değişiklik önerisi Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu Yasası başlığıyla Ocak 2024'te getirilmiştir. Almanya Vatandaşlık Hukukunda yaşanan tüm bu gelişmeler ve önemli kırılma noktaları aşağıda gösterildiği gibidir (Şekil 1).

Almanya Vatandaşlık Hukukunda Yapılan Düzenlemeler

1999

15 Temmuz 1999 Tarihli
Vatandaşlık Yasasında Reform
Yasası

2000

1 Ocak 2000- Almanya
Vatandaşlık Yasası
(Staatsangehörigkeitsgesetz)

2005

1 Ocak 2005- Göç Kanunu
(Zuwanderungsgesetz-
ZuwandG)

2008

1 Eylül 2008- Vatandaşlık Testi
Uygulaması

2014

20 Aralık 2014- Vatandaşlık
Yasasında Değişiklik Yapan
İkinci Yasa

2019

9 Ağustos 2019- Vatandaşlık
Yasasında Değişiklik Yapan
Üçüncü Yasa

2021

20 Ağustos 2021- Vatandaşlık
Yasasında Değişiklik Yapan
Dördüncü Yasa

2024

19 Ocak 2024- Vatandaşlık
Yasasının Modernizasyonu
Yasası

Bu infografik TÜDAM araştırmacısı
M. Derya Canpolat tarafından
hazırlanmıştır.

Şekil 1.

Almanya Vatandaşlık Hukukunda Yapılan Düzenlemeler

VATANDAŞLIK YASASININ MODERNİZASYONU YASASI

19 Ocak 2024 tarihinde Federal Meclis'te kabul edilen Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu Yasası (Gesetz zur Modernisierung des Staatsangehörigkeitsrecht), 17 maddeden oluşan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Eşitsizlikleri azaltmayı ve planlı/iyi yönetilen göç politikaları uygulamayı temel almaktadır. Buna göre, Alman vatandaşlığı alabilmek için ikamet süresi, ileri düzeyde Almanca bilgisi ve ekonomik özgürlük kanıtı, insan onurunun güvencesi ve özgürlükçü demokratik düzene bağlılık şartları gerekmektedir. Kadın-erkek eşitliğine aykırılık, çok eşlilik, antisemitizm ve ırkçılık gibi eğilimler ile bu eğilimler neticesinde ceza alınmış olması da Alman vatandaşlığı almanın önündeki engeller arasında yerini almıştır (BMI, 2023).

Kalıcı ikamet ile başarılı bir entegrasyon hedefleyen, çok ulusluluğu benimseyen ve bir göçmen ülkesinin gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan bu yeni yasa tasarısı, vatandaşlığa geçişi kolaylaştırarak çifte ve çoklu vatandaşlığın önünü açmaktadır. Buna göre, vatandaşlığa alınmadan önceki sekiz yıllık ikamet süresi beş yıla; başarılı bir entegrasyon örneği sergilenmesi durumunda ise üç yıla düşürülmüştür. Eğitim veya mesleki başarılar, gönüllülük faaliyetleri, ileri düzeyde dil becerisi gibi örnekler başarılı entegrasyon için özel çabalar olarak değerlendirilmiştir. Ebeveynlerinin uyruğu ile Alman vatandaşlığı arasında seçim yapmak zorunda kalmaya iten opsiyon yükümlülüğü ise uygulamadan tamamen kaldırılmıştır. Buna göre, Almanya'da yabancı ebeveynlerden doğan çocuklar, ebeveynlerinden birinin Almanya'da beş yıldan fazla yasal olarak yaşaması ve daimî oturma hakkına sahip olması durumunda otomatik olarak Alman vatandaşlığı almaya hak kazanacaktır (Bundesministerium des Innern und für Heimat, 2024). Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu Yasasını Şansölye Olaf Scholz: "Yeni vatandaşlık yasasıyla, onlarca yıldır Almanya'da yaşayan ve çalışan, burada, kendi evinde olan, yasalarımıza uyan herkese şunu söylüyoruz: Siz Almanya'ya aitsiniz!" şeklinde duyurmuştur. Federal İçişleri Bakanı Nancy Faeser'in açıkladığı üzere, Scholz'un işaret ettiği Alman pasaportu taşımayan bu kişiler toplam nüfusun yaklaşık %14'ünü oluşturmaktadır (Bundesregierung, 2024). Almanya resmi istatistik verilerine göre, bu %14'lük nüfusun 1,338,303'ü Türk vatandaşdır (Destatis Statistisches Bundesamt, 2024).

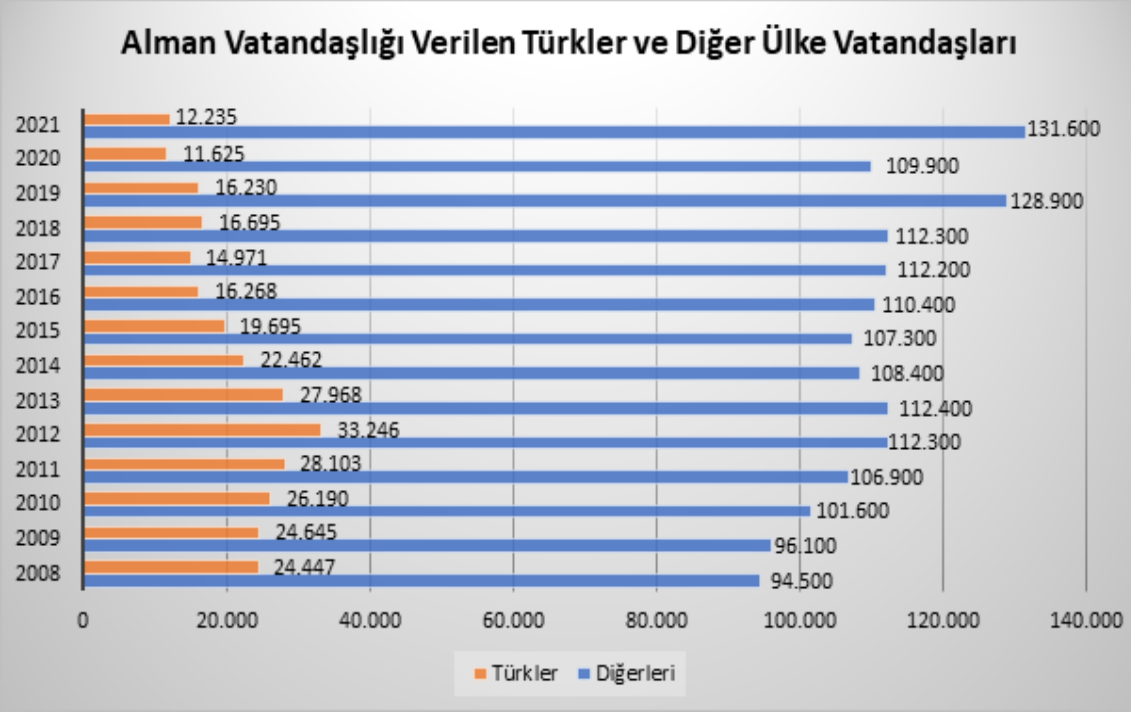
Almanya’da yerleşik yaklaşık 1,5 milyon Türk vatandaşının bir kısmı 1960’lı yıllarda misafir işçi statüsü (Gastarbeiter) ile göç eden kişilerdir. Yeni yasa misafir işçilere de kolaylık getirmiş; içlerinden çifte vatandaş olmak isteyenleri vatandaşlık testinden (bu test 2008 yılında vatandaşlığa kabul şartı olarak yürürlüğe konulmuştu) ve kendisi ile bakmakla yükümlü olduğu kişilerin geçimini sosyal yardım almadan sağlaması şartından muaf tutmuştur. Vatandaşlık almaları için günlük hayatlarını idame ettirebilecek düzeyde sözlü Almanca dil bilgisine sahip olmalarını yeterli kılmıştır. Bu düzenlemeler, aynı dönemde Almanya’ya taşınan eşleri için de geçerli tutulmuştur (Bundesregierung, 2024). İkinci Dünya Savaşı’nın ardından Almanya’nın ekonomik büyümesine büyük katkı sunan ancak geri dönecekleri düşünüldüğü için dil ve entegrasyon fırsatı yeteri kadar sunulmamış bu neslin vatandaşlık almasını kolaylaştırmayı İçişleri Bakanı “geç kalınmış bir takdirin ifadesi” şeklinde nitelendirmiştir (AA, 2024).

YENİ YASA TASARISI ÖNCESİ TÜRK DİASPORASININ VATANDAŞLIK DURUMU

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Almanya çifte veya çoklu vatandaşlığı bazı istisnalar dışında uygulamamakta; Türk diasporasının çifte vatandaş olması önünde engeller bulunmaktaydı. 1981 yılından itibaren çifte ve çoklu vatandaşlığı benimseyen Türkiye, Almanya’daki vatandaşlarının haklarını korumak amacıyla 1995 yılında 4112 sayılı Kanun ile izin almak suretiyle onlara vatandaşlıktan çıkma hakkı tanımıştır. Ayrıca "çıkma izni" almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere mahsus bir takım istisnai haklara sahip olan bir "ayrıcalıklı yabancılar statüsü" getirmiş; 2009 yılında yürürlüğe giren 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 28. maddesinde de bu hükmü korumuştur. Doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bu kişilerin kanunda belirtilen altsoylarına, kendilerine tanınan haklardan faydalanabilmeleri için Mavi Kart (önceden Pembe Kart’tı) uygulamasını başlatmıştır. Böylece seçme-seçilme hakkı ve memuriyet gibi bazı istisnalar dışında Türk vatandaşlarının sahip olduğu tüm haklardan Mavi Kart sahipleri ve üçüncü dereceye kadar altsoylarının yararlanması mümkün kılınmıştır (Özkan ve Tütüncübaşı, 2008). Bunun bir sebebi de Türkiye’nin daha fazla hak ve fırsat tanıyıp daha az sorumluluk yükleyerek diasporası ile ilişkisini güçlendirmek istemesidir (Kolbaşı Muyan, 2021).

Federal Almanya İstatistik Kurumu’nun 2022 ve 2023 yıllarına ait verileri henüz paylaşılmasa da kurumun 2008-2021 yıllarına ait paylaştığı 15 yıllık verilere göre, Alman vatandaşlığı verilen (naturalisation) Türklerin sayısı 2008 ile 2012 yılları arasında artış gösterirken 2012’den 2017 yılına kadar sistematik bir şekilde düşmüştür. Son beş yılda ise vatandaşlık verme sayısında dalgalanmalar olmuştur.

AB üye ülkelerinden ve diğer ülkelerden Alman vatandaşlığı verilen toplam kişi sayısı ile kıyaslandığında Alman vatandaşlığı verilen Türklerin oranı oldukça düşüktür. Zaman içinde bu azalma daha da belirgin hale gelmiştir. Örneğin 2008 yılında Alman vatandaşlığı verilenlerin %25,8'i Türk iken 2021'de sadece %9,2'si Türk'tür (bk. Şekil 2) (Destatis Statistisches Bundesamt, 2023).

Şekil 2.

2008-2021 yılları arasında Alman vatandaşlığı verilenlerin sayısı ve bu sayı içinde Türklerin yeri*

* 1972'den 2004'e kadar AB (önceki adı Avrupa Toplumu- EC) üye ülkelerinden Alman vatandaşlığı alanların sayısı (Einbürgerungsstatistik) diğer ülkelerin neredeyse beşte biri kadardır. Son yirmi yılda da bu trend benzerlik göstermiştir. Ancak AB ülkelerinden Alman vatandaşlığı alanların sayısı önceki yıllara göre artış gösterirken AB dışı ülkelerden Alman vatandaşlığı alanların sayısı mutlak bir azalış göstermiştir (Destatis Statistisches Bundesamt, 2024).

Yukarıda da ifade edildiği gibi, vatandaşlarının yerleşik olduğu toplumların vatandaşlığını almasını destekleyen Türkiye'nin bu uygulamasından pek çok kişi yararlanmayı tercih ederken; günümüz Almanya'sında yaklaşık 1,5 milyon kişi Türk vatandaşlığına bağlı kalmayı tercih etmiştir. Bu bağlılık uzun yıllardır Almanya'da yaşamalarına rağmen Alman vatandaşı olmadıkları için onları pek çok haktan mahrum bırakmıştır. Dolayısıyla, Almanya'daki Türk diasporası ve kurmuş oldukları sivil toplum kuruluşları çifte vatandaşlık hakkının tanınması için bazı girişimlerde bulunmuş; en son gerçekleşen Eylül 2021 Federal Almanya seçimlerinde de bu taleplerini siyasetçilere açıkça iletilmişlerdir. Buna Almanya Türk Toplumu'nun (Türkische Gemeinde in Deutschland -TGD) sunmuş olduğu siyasal katılım, çifte vatandaşlık, dışlanma ve demokrasiyi güçlendirme ile ilgili yasa yapılması önerisi açık bir örnektir (Canpolat, 2023). Göreve başlayan üçlü koalisyon hükümeti, giderek yükselen çifte/çoklu vatandaşlık beklentisini hükümet gündemine almış ve yaklaşık iki yıl süren bir çalışmanın ardından vatandaşlık yasasında reforma gitme kararı almıştır. Bu yasanın yapılmasında Türk diasporası içinde yükselen çifte/çoklu vatandaşlık hakkı beklentisine destek veren SPD'den Milletvekili Hakan Demir de yer almıştır. SPD Milletvekili Helge Lindh ise onlarca yıldır ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kalmasına rağmen Almanya'da yaşamaya devam ederek toplumun bir parçası haline gelen Türkler için bu kararın geç kalınmış olsa da tarihi bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır (AA, 2024). Tüm bu çaba ve mücadelenin sonunda kabul edilen yasa tasarısının uygulamaya konulmasının ardından pek çok Türk vatandaşının daha eşit ve adil bir toplumda daha etkin ve temsiliyeti güçlü yaşamak için çifte/çoklu vatandaşlık uygulamasından yararlanacağı açıktır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Almanya hükümetinin son yıllarda düzenli göçü teşvik edici uygulamalarına yakından şahidiz. 2015 yılında eski Şansölye Angela Merkel Almanya'nın bir göçmen ülkesi olduğunu belirtmesi önemli bir göstergedir. Geçtiğimiz yıl Kalifiye İş Gücü Göçünü Geliştirme Yasasını kabul eden Almanya, nitelikli iş gücünü ülkeye çekmek için sık sık uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmektedir. Bunun sebepleri düşünüldüğünde iki faktör ön plana çıkmaktadır: ekonomi ve demografi. Almanya'da ekonomik ve demografik açılardan son 20 yıldır değişiklikler gözlenmekte; ekonomik açıdan AB'nin lokomotif konumunda olan ve cari fazla veren Almanya giderek bu özelliğini kaybetmekte; cari açık vermekte ve ekonomik olarak gerilemektedir. Ekonomik büyümesi günümüz itibarıyla %-0.3, enflasyon oranı ise %2,9'dur (Destatis Statistisches Bundesamt, 2024). Demografik açıdan ise 23,8 milyonu göçmen kökenli olmak üzere 84,6 milyon nüfusa sahip olan Almanya'da 50 yaş ve üzeri toplam nüfus 12.770.104 olup bu nüfusun toplam nüfusa oranı %16 civarındadır (Destatis, 2023). Almanya'da yaşlı nüfus gün geçtikçe artmakta ve 2035 yılına kadar 67 yaş ve üzeri popülasyonun %22 artacağı öngörülmektedir (Destatis Statistisches Bundesamt, 2021).

2022 yılında nüfusu 1,1 milyon artan Almanya bu artışı net göçe borçludur (Destatis Statistisches Bundesamt, 2023). Bu çerçevede vatandaşlık yasasında da birtakım düzenlemelere gitmesi göçü teşvik etme ve göç sürecini planlı yönetmenin bir parçası olarak yorumlanabilir. Bunun bir parçası olarak Almanya yabancı statüsündeki göçmenler için kalıcı entegrasyon ve toplumsal uyumu teşvik edici yasal düzenlemeler yapmaktadır. Almanya'daki Türkler açısından bu düzenlemeler; doğum yeri esasını benimseme, çifte vatandaşlığın tartışılması ve opsiyon yükümlülüğü getirilmesi gibi uygulamalarla Alman vatandaşlığına geçişi kolaylaştırmıştır. Çifte/çoklu vatandaşlığı benimseyen Vatandaşlık Yasasının Modernizasyonu yasası da bu düzenlemeleri nihai hale getirmiştir.

Çifte/çoklu vatandaşlığa olanak sağlayan bu yasanın uygulamaya geçmesiyle, uzun yıllardır Almanya'da yabancı statüsünde yaşayan Türk vatandaşları artık çifte vatandaş olabilecek ve böylece Alman vatandaşlarının sahip olduğu kamu personeli olma, seçme-seçilme ve serbest dolaşım haklarına sahip olabilecektir. Alman vatandaşları Federal Almanya Anayasası'nın (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland- GG, 1949) kendilerine sağladığı kamu personeli olma (GG, Madde 33 ve 2), seçme ve seçilme hakkından (GG, Madde 38 ve 54) yararlanabilmekteyken; Almanya'daki yaşamlarını yabancı statüsünde sürdüren Türk vatandaşları bu statünün yol açtığı seçme-seçilme hakkından ve kamu personeli olma hakkından mahrumdular. Her ne kadar Almanya'da yerel belediyeler bünyesinde Uyum Meclisleri kurulmuş ve yabancıların Alman siyasi sisteminde temsili sağlanmaya çalışılmış olsa da bu meclislerin herhangi bir yaptırım gücü bulunmadığından Türk vatandaşları siyasi temsilden ne yazık ki Alman vatandaşları kadar etkin yararlanamamaktaydı. Ancak yeni yasayla Türk vatandaşlığını bırakmadan Alman vatandaşı olabilme imkanına kavuşacak olan Türkler, çifte vatandaşlığın sağlayacağı avantajla gerek seçme seçilme hakkından gerekse kamu personeli olma hakkından etkin yararlanabilme avantajı elde edecektir. Böylece toplumda daha güçlü bir yer edinme ve taleplerini daha etkili kanallarla gündeme taşıyıp sonuç alma ihtimallerini artırabilecektir. Ayrıca yabancı statüleri artık sona ereceği için AB ülkelerine yapacakları seyahatlerde Schengen vizesine tabi olma, başka bir deyişle serbest dolaşım hakkına sahip olmama gibi dezavantajları artık tecrübe etmek zorunda kalmayacaktır. Böylece Türkler toplumsal hayattan dışlanmış hissetmeyecekler ve vize prosedürleri ile uğraşmak durumunda kalmayacaktır.

Ayrıca Almanya'da eşit ve hakkaniyetli bir yaşam elde etme imkanına ek olarak çifte vatandaşlık hakkının gelmesiyle "çıkma izni" almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan Mavi Kart hamilleri ve üçüncü dereceye kadar alt soyları da Türk vatandaşlığına geri dönebilecek hem Alman hem de Türk vatandaşı olabilecektir. Böylece Türk vatandaşlarının sahip olduğu tüm haklara yeniden sahip olabilecek Türkiye ile olan bağlarını bu şekilde daha da güçlendirebilecektir.

En nihayetinde vatandaşlık hem devlete hem topluma aidiyeti pekiştiren ve devlet ile bireyler arasındaki ilişkileri güçlü bir zemine taşıyan bir bağdır. Çifte/çoklu vatandaş olmayı tercih eden Almanya'da yerleşik Türk vatandaşları hem Almanya hükümeti ve toplumu hem de Türkiye ve Türk toplumu açısından eşit haklara sahip olarak aidiyetlerini pekiştirebileceklerdir.

Bununla beraber, Almanya'da göçe karşı çıkmasıyla bilinen aşırı sağ popülist Almanya için Alternatif Partisi'nin (Alternative für Deutschland -AfD) bu yasaya karşı çıkmaması ilginçtir. Karşı çıkmama sebebi olarak bu yasayı "Alman pasaportuna sahip göçmenlerin tuzağa düşürülmesi gerekiyor" düşüncesi etrafında geliştirdiği, önce vatandaşlık verip sonra ellerinden alarak yabancıları sınır dışı etme işlemini kolaylaştırıcı bir uygulama olarak yorumladığı görülmektedir (correctiv, 2024). Dolayısıyla her ne kadar çifte/çoklu vatandaşlık yabancı statüsündeki Türkleri Alman vatandaşları ile yasal düzeyde eşit konuma getirecek olsa da bunun onlara yönelik toplumsal düzeyde var olan ırkçı ve ayrımcı tutumlar üzerinde nasıl etki edeceği izleyen günlerde anlaşılacaktır. Mavi kart sahipleri ve alt soylarının yeniden Türk vatandaşlığı almalarının ne tür sonuçlar doğuracağı da ayrı bir merak konusudur.

KAYNAKÇA

AA (2024). Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-da-cifte-vatandasligi-mumkun-kilacak-yasa-tasarisi-mecliste-oylanacak/3112187>

AA (2024). Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-meclisin-cifte-vatandaslik-karari-ulkede-yasayanlar-tarafindan-olumlu-karsilandi/3116107#:~:text=Almanya'da%20do%C4%9Fan%20%C3%A7ocuklar%2C%20Alman,sosyal%20yard%C4%B1m%20almadan%20sa%C4%9Flamas%C4%B1%20gerekiyor>

Bezci vd. (2015). Almanya 2014 Hak ve Özgürlükler. Sakarya Üniversitesi Yayınları.

BMI (2021). Erişim: <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/staatsangehoerigkeit/staatsangehoerigkeitsrecht/staatsangehoerigkeitsrecht-node.html>

BMI (2023) Erişim: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/faqs/DE/themen/heimat/reform-staatsangehoerigkeitsrecht/reform-staatsangehoerigkeitsrecht-liste.html#:~:text=Das%20Gesetz%20zur%20Modernisierung%20des,der%20Einb%C3%BCrgerungsantr%C3%A4ge%20vermutlich%20ansteigen%20wird>

BMI, (2024). Erişim: <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/staatsangehoerigkeit/staatsangehoerigkeitsrecht/staatsangehoerigkeitsrecht-node.html>

Bundesgesetzblatt (1999). 15 Temmuz 1999 tarihli Vatandaşlık Yasası'nda Reform Yasası I, s. 1618. Erişim: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27I_1999_61_inhaltsverz%27%5D__1708349483453

Bundesgesetzblatt (2014). Vatandaşlık Kanunu'nu değiştiren İkinci Kanun aracılığıyla yeni düzenleme I, s. 1714. Erişim: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27I_1999_61_inhaltsverz%27%5D__1708349893338

Bundesministerium des Innern und für Heimat (2024). Erişim: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2024/01/bt_staatsangehoerigkeit.html

Bundesregierung (2024). Erişim: <https://www.bundesregierung.de/breg-de>

Bundesregierung (2024). Erişim: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2024/01/bt_staatsangehoerigkeit.html

correctiv (2024). Geheimplan Gegen Deutschland. Erişim: <https://correctiv.org/aktuelles/neue-rechte/2024/01/10/geheimplan-remigration-vertreibung-afd-rechtsextreme-november-treffen/>

Canpolat, M.D. (2023) Sivil Toplum Kuruluşlarının Siyasal Katılım Üzerindeki Rolü: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 3(2): 218-242. DOI: 10.52241/TJDS.2023.0063

Destatis (2021). Press. Erişim: https://www.destatis.de/EN/Press/2021/09/PE21_459_12411.html

Destatis Statistisches Bundesamt (2023). Genesis - Online. Erişim: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=0&levelid=1707310165685&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=12511-0009&auswahltext=&werteabruf=Werteabruf#abreadcrumb>

Destatis Statistisches Bundesamt (2023). Record of Net Population. Erişim: https://www.destatis.de/EN/Press/2023/01/PE23_026_124.html

Destatis Statistisches Bundesamt (2024). Erişim: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online?operation=abruftabelleBearbeiten&levelindex=1&levelid=1706464119041&auswahloperation=abruftabelleAuspraegungAuswaehlen&auswahlverzeichnis=ordnungsstruktur&auswahlziel=werteabruf&code=12411-0009&auswahltext=&werteabruf=Value+retrieval#abreadcrumb>

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (1949). Erişim: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>

Kolbaşı Muyan, G. (2021). Türk Diasporasında Vatandaşlık Bilinci: Yasal ve Politik Bağlam. *Türkiyat Mecmuası*, 31(1): 259-280. DOI: 10.26650/iuturkiyat.872446

Merkur.de (2014). Erişim: <https://www.merkur.de/politik/doppelte-staatsbuergerschaft-kabinettt-bringt-aenderung-zr-3467293.html>

Özkan, I. ve Tütüncübaşı, U. (2008). Türk ve Alman Hukukunda Çifte Vatandaşlığa İlişkin Gelişmeler. *AÜHFD*, 57(3): 599-634. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/626980>

RuStAG (1913). Erişim: <http://www.documentarchiv.de/ksr/1913/reichsstaatsangehoerigkeitsgesetz.html>

StAG (2024). Erişim: <https://www.gesetze-im-internet.de/stag/BJNR005830913.html>

